

Article Arrival : 08/09/2021

Published : 15.11.2021

Doi Number <http://dx.doi.org/10.26449/sssj.3497>Reference Kutluaytutar, F., Balkaya, D., Tutar, E. & Tutar, NF (2021). "Bölgesel Ekonomik Kalkınmada Yatırım Destek Ofislerinin Rolü: Ahiler Kalkınma Ajansı Bünyesindeki İller Üzerine Bir Araştırma" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:7, Issue:89, pp:4346-4358

BÖLGESEL EKONOMİK KALKINMADA YATIRIM DESTEK OFİSLERİNİN ROLÜ: AHİLER KALKINMA AJANSI BÜNYESİNDEKİ İLLER ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

The Role of Investment Support Offices in Regional Economic Development: A Study on the Provinces of Ahiler Development Agency

Doç. Dr. Filiz KUTLUAY TUTAR

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, Niğde/Türkiye

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2574-9494>

Didem BALKAYA

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, S.B.E., İktisat ABD Doktora Öğrencisi, Niğde/Türkiye

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0485-6634>

Prof.Dr. Erdinç TUTAR

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, tutar80@hotmail.com , NİĞDE/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9076-7621>

Nur Funda TUTAR

Anadolu Üniversitesi, İktisatçı, nfunda33@gmail.com ,NİĞDE/TÜRKİYE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2207-9384>

ÖZET

Ekonomik kalkınmanın sağlanmasında en önemli unsur doğru ekonomi yönetimi ve etkin kaynak dağılımının sağlanmasıdır. Geçmişten günümüze kadar uygulanan yöntemler arasında en etkili olan yönetim şeklinin özelden genele doğru olduğu görülmüştür. Ülkeler bölgesel kalkınmanın hızlandırılabilmesi için bölgesel kalkınmayı destekleyici aktörlerin gelişimine önem vermektedir. Bu amaçla kurulan bölgesel kalkınma ajanslarının temel hedefi bölgeler arası gelişmişlik farklarını minimum seviyeye indirmek ve kaynak dağılımında adaleti sağlamaktır. Her ajansın kurulduğu bölge içerisindeki bütün illerde aynı düzeyde gelişim sağlanabilmesi için bölge kalkınma ajansına bağlı, her il için Yatırım Destek Ofisleri (YDO) kurulmuştur. Bölgesel kalkınma ajanslarında biri olan Ahiler Kalkınma Ajansı (AHİKA), TR7 Düzey 2 bölgesinde bulunan Nevşehir, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir ve Niğde illerinde Yatırım Destek Ofisleri aracılığıyla hizmet vermektedir. Bu çalışmanın temel amacı Ahiler Kalkınma Ajansı'na bağlı olan yatırım destek ofislerinin güçlü ve zayıf yönlerini tespit ederek bölgesel kalkınmada olan etkinliklerinin artırılmasını sağlamaktır. Yatırım destek ofisleri ile yapılan görüşmeler, faaliyet raporlarının ve geçmiş çalışmaların incelenmesi sonucunda elde edilen verilere göre çıkarımlar yapılmıştır. Verilere göre ofislerin en önemli avantajı ücretsiz faaliyetler gerçekleştirildiği için daha fazla yatırımcıya ulaşılması ve hizmet verilmesidir. En önemli eksikliği ise teknolojik alanda alt yapısının henüz beklenen seviyede olmaması ve mali anlamda yatırımlara destek olamamasıdır.

Anahtar kelimeler: Bölgesel Kalkınma, Kalkınma Ajansı, AHİKA, Yatırım Destek Ofisi, Türkiye.

ABSTRACT

The most important factor in ensuring economic development is effective resource allocation and proper economic management. Among the methods used from the past to the present, it has been discovered that the most effective form of management is the transition from private to general. Countries place a premium on the development of regional development actors in order to accelerate regional development. The primary goal of the regional development agencies established for this purpose is to reduce regional development disparities and ensure equitable resource distribution. Investment Support Offices (YDO) have been established for each province under the regional development agency in order to ensure the same level of development in all provinces within the region where each agency is established. One of the

regional development agencies, Ahiler Development Agency (AHİKA), provides services through Investment Support Offices in the TR7 Level 2 provinces of Nevşehir, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir and Niğde. The primary goal of this research is to identify the strengths and weaknesses of the Ahiler Development Agency's investment support offices in order to improve their effectiveness in regional development. Inferences were drawn based on data obtained from interviews with investment support offices, an examination of annual reports, and previous research. According to the data, the most significant benefit of the offices is the ability to reach more investors and provide services as free activities are carried out. The most significant shortcoming is that technological infrastructure is not yet at the expected level and cannot financially support investments.

Keywords: Regional Development, Development Agency, AHİKA, Investment Support Office Turkey.

1.GİRİŞ

Kalkınma kavramının temelinde bir ülkenin başta sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel olmak üzere her alanda eşanlı ilerlemelerin yaşanması vardır. Ancak günümüzde gelişmiş ülkelerde kalkınma hemen hemen ülkenin tamamında aynı seviyede gerçekleşirken, gelişmemiş ve henüz gelişmekte olan ülkelerde bölgeler arasında farklılıklar görülmektedir. Türkiye’de ise bölge kavramının oluşumu ilk zamanlarda yalnızca yönetimi kolaylaştırmak adına coğrafi özelliklere dikkat edilerek birkaç ilin gruplanması şeklinde gerçekleşmiştir. 1941 yılında gerçekleştirilen I. Türk Coğrafya Kongresi’nde 7 bölgeye ayrılan Türkiye 2000’li yılların başında Avrupa Birliği (AB) kapsamında *Nomenclature D’unités Territoriales Statistiques* (NUTS) sistemine diğer adı ile *Türkiye İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması* (İBBS) sistemine geçiş yapmıştır (Kutlar, 2010: 572-573).

Bölgelerarası farklılıkların minimum seviyeye indirilmesi ve kaynak dağılımının eşitlenmesi sürdürülebilir yerel kalkınma anlayışının temel yapı taşıdır. Bu doğrultuda gerçekleştirilen bölge planları ve hazırlanan planların uygulanması, sektörlerin ve bölgelerin dengeli kalkınmasında önemli rol oynamaktadır. Bu sürecin en doğru ve koordineli şekilde yönetilebilmesi için İBBS sistemi kapsamında Kalkınma Ajansları kurulmuştur. Ajanslar kuruldukları bölgede kalkınmanın hızlandırılabilmesi için birçok destek sağlamaktadır (AHİKA, 2016: 14).

Kalkınma Ajanslarından biri olan Ahiler Kalkınma Ajansı 2006 tarihidan itibaren TR71 Düzey 2 bölgesinde sürdürülebilir ve dengeli bölgesel kalkınmanın sağlanabilmesi için çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Bu kapsamda oluşturulan 2014-2023 bölge planı oluşturulmuştur. Oluşturulan plan kapsamında dört temel hedef oluşturulmuştur. Bunlar: ekonominin sürdürülebilir bir yapıya ulaştırılması, kültürel ve doğal yapının/yaşamın korunması, yaşam kalitesinin artırılması, hizmet kapasitesinin niteliklerinin artırılmasıdır.

Bu çalışma TR71 Düzey 2 bölgesinde bulunan Yatırım Destek Ofislerinin faaliyetlerini incelemek ve iller bazında kalkınmaya olan desteklerinin artırılabilmesi için güçlü/zayıf yönlerinin tespit edilmesi amacıyla yapılmıştır. Bu doğrultuda var olan faaliyet raporları incelenmiş, geçmiş çalışmaların taraması yapılmış ve her ilin yatırım destek ofisinde bulunan uzman kişiler ile yüz yüze ve telefonla görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

2. BÖLGESEL KALKINMANIN AKTÖRLERİ

Ülkelerin varoluşundan bugüne; ekonomik büyüme, gelir dağılımının eşitsizliğinin giderilmesi, sanayinin geliştirilmesi, yoksulluğun düşürülmesi, hayat standartlarının iyileştirilmesi, teknolojinin yakın takibi gibi birçok konu kalkınma kavramını oluşturmaktadır.

Geleneksel Kalkınma İktisadı Yaklaşımı ile iktisadi gelişmenin gerçekleşebilmesi için daha hızlı sanayileşmenin, daha fazla meta üretiminin ve böylece daha fazla milli hasıla artışının sağlanması gerektiği öne sürülmüş ve bu doğrultuda çeşitli politika önermeleri ortaya konulmuştur. Pek çok akademisyen ve politikacı tarafından kabul edilmesi nedeniyle oldukça yoğun uygulama alanı bulan bu politikalar gerçek hayatta başarılı olamamış ve yaklaşımın başarısızlığı yeni arayışlara yol açmıştır (Çakmak, 2003: 50). Bu arayışlarla birlikte Yerel Kalkınma Yaklaşımı gündeme gelmiştir.

ILO’nun tanımıyla bölgesel bir kalkınmada temel etken; kamuya ve şahsa ait kurumların birlikte aynı hedef doğrultusunda ilerleyerek stratejik çözümler ile ekonominin büyümesini destekleyerek gerçekleşebilir. ILO bölgesel kalkınmanın gerçekleşebilmesi için bölgeye özgü özel strateji ve planlamaların yapılmasını savunmuştur. Bölgesel kalkınmanın ön plana çıkmasında geleneksel yöntemlerin geçerliliğini yitirmesi etkili olmuştur (Çetin, 2007: 156). Aşağıda geleneksel-yerel ekonomik kalkınmanın farklılıkları verilmiştir:

Tablo 1: Geleneksel-Yerel Ekonomik Kalkınmanın Temel Farklılıkları

Geleneksel Kalkınma	Yerel Kalkınma
1.Genelden özele ekonomik ilerleme ile ilgili yapılan plan sistemi, tek yönetim tarafından belirlenir.	1. Yerel ihtiyaçlardan başlayarak bir kalkınma planı oluşturulur.
2. Bir merkezden yönetilir.	2. Kamusal kurumlar ve özel sektör ortak bir hedefle hareket eder. Kararlar tek bir merkezden çıkmaz.
3. Kalkınma için sektör bazında kararlar verilir.	3. Sektörel yaklaşım yerine tam tersi yerel alanda kalkınma planları yapılır.
4. Geliştirilen sanayileşme planları geniş çaplıdır.	4. Bölgeler arasında farklılıklar olmaması için her bölgede potansiyelden yeterli kadar fayda sağlanır.
5. Ekonominin ilerlemesi ve yeni yatırımcıların piyasaya kazandırılması için çeşitli teşvikler uygulanır.	5. Ekonominin ilerlemesi için olması gereken zaruri ihtiyaçlar karşılanır.

Kaynak: Çetin, 2007: 157

Tablo 1’de geleneksel ve yerel ekonomik kalkınmanın temelde birbirinden ayrılan bazı noktaları verilmiştir. İlk olarak; gelenekselleşmiş ekonomik kalkınmada, ekonomik planlar genel bir merkezden belirlenir ve uygulamaya konulur. Yerel ekonomik kalkınmada bu durum her bölgeye özgü artı ve eksiler göz önüne alınarak sadece o bölge için uygulanır. Yerel ekonomik kalkınmada, özelden genele doğru gidilirken geleneksel yaklaşımda bu durum tam tersidir. Geleneksel ekonomik politikalar genel olarak sanayinin gelişmesi ve bu alana yatırımcıların daha çok çekilmesini hedefler. Yerel ekonomik kalkınma politikaları ise bölgeler arasında farklılıkları en az seviyeye indirmeyi hedefler.

Yerel/bölgesel ekonomik kalkınmada hedef; o yörede bulunan kesimi her alanda kalkındıracak çalışmaların yapılmasıdır. Bu modelde kalkınma, yerel halkın yaşam kalitesini yükselterek, kamu ve özel kesimin aynı hedefler doğrultusunda birleşmesini sağlayarak, kâr hedeflemeden yerel kalkınmayı sağlamaktır. Yerel kalkınmanın sağlanmasında; teşvikler, organize sanayi bölgeleri, tekno-parklar, yerel yatırımcılar, bölgesel kalkınma ajansları gibi aktörler büyük önem taşımaktadır.

2.1. Teşvik Uygulamaları: İktisadî İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) teşviki, yatırımcının kararlarını yatırım yapılacak alanın riskini, talep düzeyini ve yatırım yapılacak sektörü daha çekici hale getirerek etkileyen devlet tedbiri olarak tanımlamıştır. Geniş anlamıyla teşvik; belirlenen alanda yapılacak yatırımların önceliğini olumlu yönde etkilemek, daha hızlı ilerlemesini sağlamak için hükümetin verdiği maddi destek ve kolaylıklardır. Teşviklerin basit, net ve yüksek getirilerinin olması yatırımları daha cazip hale getirecektir. Ayrıca teşviklerin yatırım yapılacak yöreye özgü olması, oluşabilecek riskleri azaltması o bölgenin daha hızlı bir şekilde kalkınmasında etkili olacaktır (Gülmez ve Yalman, 2010: 237). Öncelik olarak düşük gelirli bölgelerde kalkınmanın hızlanması için yatırımlara verilen teşviklerin yanı sıra vergilerin indirilmesi gibi ekonomik teşviklerde oldukça etkilidir.

2.2. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB): Organize sanayi bölgeleri; o bölgede sanayinin planlı ve düzenli ilerlemesini sağlamak, kentsel ilerlemelere yön vermek, çevresel problemlere çözüm üretmek, verimli teknoloji kullanımını arttırmak gibi önemli işlevleri yerine getirmek için kurulan alanlardır (Organize Sanayi Bölgeleri, 2021). Bu bölgelerin kurulmasındaki öncelikli temel amaçlar; sanayileşme ile artan olumsuz çevre faktörlerini engellemek, kamusal hizmetlerin girişimcilere daha kolay ulaşmasını sağlayarak üretimdeki verimliliğin artırılması, aynı ürün ve hizmeti veren üreticileri bir araya getirmektir. OSB’lerde kümelenmenin sağlanmasıyla üretim maliyetinde de azalmalar meydana gelerek verimlilik artacaktır (Çetin ve Kara, 2008: 54). Bu bölgeler sanayi üretimini şehir dışına taşıyarak her türlü olumsuz etkiyi de toplumdan uzaklaştırmış ve yerel kalkınmaya katkı sağlamış olur.

2.3. Tekno-Parklar: Ülkelerin sahip oldukları teknoloji, bilgi ve iletişim teknolojisinin etkisini önemli ölçüde hissettirdiği günümüzde toplumların gelişmişlik düzeylerini gösteren temel ölçütlerden biri haline gelmiştir. Gerek teknoloji gerekse de teknolojiyi geliştirmenin özünde bilimsel bilgini olması gelişmiş ülkeler düzeyine ulaşma çabası içinde olan ülke hükümetlerini bu yöne ağırlık vererek buna uygun kalkınma politikaları üretmeye zorlamıştır. Bu süreçte ihtiyaç duyulan bilimsel bilginin üretildiği yerler olan üniversiteler ile toplumsal bazda katma değer ve zenginliğin üretildiği sanayi arasında iş birliği ve iletişimi sağlayacak köprülerin inşa edilmesi önemlidir. Kalkınma sürecinde önemli iki aktör olan üniversite ve sanayi arasındaki bu iş birliği ve etkileşimin sağlandığı merkezler teknoparklardır (Zengin, 2017: 413). Teknoparklar, üniversitelerin bünyesinde kurulan, sanayi alanında teknoloji kullanımını desteklenerek gelişmiş teknolojik sanayi üretimini arttırmayı hedefleyen kuruluşlardır. Aynı zamanda teknolojinin etkin verimli kullanımı için firmalara gerekli desteğin, gerekli ortam ve şartların sağlandığı,

üniversite ve firmaların merkezlerinin birlikte hareket etmesini kolaylaştıran yerlerdir. Teknoparklar en çok genç girişimcilere ve teknolojik üretim projelerine destek vermektedir.

2.4. Yerel Yatırımcılar: Özel sektördeki girişimcilerin kurdukları bu organizasyonların yanında bizzat girişimcilerin kendileri de önemli aktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler, ekonominin temel taşlarından biri olarak, istihdam alanı yaratan, ekonomik gelişmeye katkı sağlayarak bölgesel kalkınmayı hızlandıran nitelikte işletmelerdir. KOBİ'lerin ekonomideki sağlayacakları bu başarının en önemli nedeni, yerleşme ve yerel gelişme anlayışına daha yakın olmalarından kaynaklanmaktadır. Ayrıca esnek bir yapıya sahip olmaları ve yeniliklere daha açık olmaları nedeniyle bölgesel gelişme açısından daha fazla avantajlı olmalarına yardımcı olmaktadır. Esnek bir yapıda olmaları hızla değişen teknolojik gelişmeleri işletmeye kazandırma konusunda da avantajlar sağlamaktadır. Çünkü yeniliklere karşı, uyumlu olmaları ve yapısal küçüklükleri daha kolay uyum sağlama şansı verir. Yerel ekonomik kalkınma açısından ifade edilen avantajların yanında finansal nitelikteki yetersizlikleri, bilgi ve deneyimlerin eksik olması, uzman kadro kullanımındaki sınırlılıklar, aktif büyüklüklerin yetersizliği dolayısıyla banka kredilerinden yeterince yararlanamama gibi temel sorunlar ile karşı karşıya kalabilmektedir. Söz konusu sorunlar yerel ekonomik kalkınmadaki başarılarını yavaşlatmakta, hatta engellemektedir. Bu açıdan sorunların tespit edilip, yerel yatırımcıları destekleyecek nitelikte teşvik önlemlerinin uygulamaya konması son derece önemlidir.

2.5. Bölgesel Kalkınma Ajansları: Yerel ekonomik kalkınmanın aktörlerinden birisi olan ve 1990'lı yıllarda çalışmalarına başlanan ilk bölgesel kalkınma ajanslarının kuruluşu 1999 yılında İzmir ve Çukurova bölgelerinde gerçekleşmiştir. Kalkınma Bakanlığı'na bağlı olan bölgesel kalkınma ajansları, bölgeler arası eşitsizliklerin giderilmesi ve kalkınmanın hız kazanması için 26 bölgede kurulmuştur. Özellikle yatırımların teşvik edici bölgesel politikalar geliştirme konusunda etkin çalışmalar tasarlamaktadır. Bu süreç teknolojik değişimleri takip ederek bilginin depolanması ve paylaşımına da katkılar sağlamaktadır. Ayrıca yerel ekonomik büyüme ekonomik sorunların çözümüne ilişkin önlemler, doğrudan finansal kaynak ve faaliyet desteği sağlanmaktadır. Kalkınma ajanslarının önündeki temel sorunlardan biri de bölgesel eşitsizlerdir. Bunlar; kültürel, siyasi, coğrafi, sosyal ve ekonomik fırsat eşitsizlikleridir. Eşitsizliklerle mücadele de sanayi ve hizmet sektörlerinin gelişmesini destekleyen kalkınma ajansları, ülkeden ülkeye farklı yapılanmalara sahiptir. Bölgesel kalkınma ajansları; bölgesel rekabet, bölgesel ekonomik büyüme, bölgesel nitelikteki yatırımların çeşitlendirilmesi ve artırılması üzerinde durmaktadırlar (Hazman, 2011: 56-58).

Devlet Planlama Teşkilatı tarafından kurulan ajanslar; kamu, özel, sivil kurum ve kuruluşları bir araya getirerek ortak hareket etmeyi amaçlamaktadır. Kalkınma ajansları bölge planı yaparak kalkınmayı planlı ve sistematik hale getirmektedir. Bölge planı olarak belirtilen plan; o bölgede kalkınmanın sağlanması için hem ülkenin kalkınmasını sağlayacak şekilde düzenleme, proje ve hedeflerle hem de bölgesel seviyede belirlenen kalkınma stratejilerinin eşgüdümü olarak çalışması için sürdürülebilir kalkınma hedefi doğrultusunda kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılarak yönlendirilmesini sağlayan bir koordinasyon demetidir. Bölge içi gelişmişlik farklarını azaltarak sürdürülebilir bölgesel kalkınmayı sağlamak kalkınma ajanslarının diğer kuruluş amaçlarındandır.

Kalkınma ajansları KOBİ'lerle iş birliği halinde çalışarak fuarlar, broşürler, yöreyi tanıtan kataloglar hazırlayarak yöresel ürünlerin pazarlanmasında yerel girişimciliği desteklemektedir. Kalkınma ajansların yerel ekonomik kalkınmaya etkilerinin ölçülmesinde ajanslara bağlı organlar hizmet vermektedir. Bunları; ajansların yönetim kanadını oluşturan kalkınma-yönetim kurumları, genel sekreterlik ve yatırım destek ofisleri oluşturmaktadır. Bölgesel kalkınmanın gerçekleştirilmesi için mali desteğe ihtiyaç duyan kalkınma ajansları bütçelerini esas olarak merkezi hükümetten ayrılan paylardan karşılamaktadır. Ajansın mali kaynakları yöre sınırları dâhilinde aktif olan belediyeler ile ticaret ve sanayi odalarının bütçelerinden aktarılan paylardan oluşmaktadır. Bölge planının mali açıdan desteklenmesi konusunda Tarım ve Orman Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı, kalkınma ajanslarının paralelinde yardımcı kuruluşlardır (Yılmaz ve Efşan, 2019: 355). Yatırımcıya ve ihtiyaç duyulan il, ilçelerde verdikleri mali destekler, yapılandırma projeleriyle kalkınma ajansları yerel ekonomik kalkınma için son derece de önem arz etmektedir.

3. AHİLER KALKINMA AJANSI (AHİKA): VİZYON & MİSYON

25 Ocak 2006, 5449 sayılı "Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3. Maddesine göre 2009/15236 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile Kalkınma Bakanlığı'na bağlı

olarak kurulan AHİKA, kuruluşundan itibaren faaliyetleri ile birçok yatırımcının TR71 Düzey 2 bölgesinde yatırım yapmalarını kolaylaştırarak, bölgeye sermaye akışını sağlamıştır (AHİKA, 2014: 3).

Merkezi Nevşehir ili olan AHİKA, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir ve Niğde illerinde de Yatırım Destek Ofisleri ile faaliyetlerine devam etmektedir (Ahiler Kalkınma Ajansı, 2011: 6). AHİKA, bölge içi ve bölge dışı uyumu yakalayabilmek için bölgeler arası farklılıkları azaltmayı amaç edinmiştir. Bu kapsamda çalışmalarını araştırma, analiz, mali destek programı, bölge planı, eğitim yatırım destek ve tanıtım faaliyetleri olarak sürdürmektedir (Öztürk, 2016: 70).

Ajansın misyonu; bölgesel farklılıkları azaltarak ve yatırımcılara her anlamda destek sağlayarak kurumsal kapasitenin geliştirilmesi sonucunda daha fazla yatırımcının hedefine ulaşmasına yardımcı olmaktır. Bu doğrultuda insan kaynaklarının niteliğini arttırarak, öncelikle yerelin kalkınmasına dayalı, yeni yatırımlara teşvik ve destek de öncülük eden bir vizyonu benimsemiştir (Ahiler Kalkınma Ajansı, 2019: 11). Genel olarak AHİKA'nın hedeflerini incelediğimizde:

- ✓ Belirlenen bölgede yatırımların artırılması için faaliyetler sürdürülerek hem üretimin devamlılığının sağlanmasında hem de yeni ürünlerin üretilmesinde destek olmak,
- ✓ Bölgede özel sektör ve kamu sektörü arasında iş birliği sağlamak,
- ✓ TR71 Düzey 2 Bölgesi için yatırım ortamını çekici hale getirmek için bölge hakkında detaylı analizler yapabilecek kadar bilgiye sahip olmak,
- ✓ Yatırımlarda markalaşmayı özendirme,
- ✓ Bölgeye yapılacak olan yeni yatırımlarda bölgenin tarihi yapısını ve doğal yaşam alanlarının bozulmasını önleyerek, kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılmasında destek olmak,
- ✓ Bölgede kadın girişimcilerin ve kadın istihdamının artırılmasını sağlamaktır.

AHİKA, resmi kayıtlarla olmak koşuluyla, destek verdiği yerli ve yabancı yatırımcılara bölgede planlanan programların uygulanmasına yönelik mali destek sağlamaktadır. Mali desteğe ek olarak doğrudan finansman desteği, teknik destek, faiz desteği ve faizsiz kredi desteğine yönelik olanaklarda sunmaktadır. Doğrudan finansman desteği temelinde üçe ayrılır. Bunlar proje teklif çağrısı, güdümlü proje desteği ve doğrudan faaliyet desteğidir (AHİKA, 2015: 49).

Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de Covid-19 salgının etkilerinin minimum düzeyde hissedilmesi için çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Salgının oluşturduğu hasa her bölge ve sektörde farklı olarak hissedilmektedir. Bu noktada mikro ölçekte en doğru müdahalenin yapılması için Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü'nce "Covid-19 Salgınının Ekonomik ve Sosyal Etkilerinin Değerlendirilmesi Çalışması" başlatılmıştır. Bu çalışmayı takiben salgının TR71 bölgesindeki illerde bıraktığı hasar için çalışmalara başlanmıştır (AHİKA, 2020: 78)

4. YATIRIM DESTEK OFİSLERİ

Yatırım destek ofisleri ilk olarak 2012 yılında faaliyet göstermeye başlamıştır. Kuruldukları bölgede yatırım yapılacak alanları yatırımcılara tanıtan ve yatırım yapmalarını sağlamak için teşvik eden ajanslardır. Ofisler, yatırımcılara mevzuatta belirtilen süre içerisinde kamu kurumlarından alınması gereken evrakları, izinleri, ruhsatları ve diğer işlemlerin halledilmesinde destek verirler. Ek olarak yatırımcılara nasıl bir yol izlemeleri gerektiği hakkında da yardımcı olurlar. Yatırım Destek Ofislerinin hizmet sunumu karşılığında herhangi bir ücret gerekmemektedir. Kalkınma ajanslarına bağlı olarak kurulan Yatırım Destek Ofislerinin sorumlulukları 27. 08. 2014 tarihli ve 29101 sayılı Resmî Gazete de yayınlanan Kalkınma Ajansları Yatırım Destek Ofisleri Yönetmeliğinde belirlenmiştir. Yönetmeliğe göre Yatırım Destek Ofislerinin görevleri;

- ✓ Yatırım yapılacak alanların hakkında tam bilgi sağlamak ve bu bilgiyi yerli/yabancı yatırımcıya eksiksiz aktarmak,
- ✓ İlin yatırım alanlarını yatırımcıların ilgisini çekecek şekilde düzenlemek,
- ✓ Özel sektör yatırım ortamlarının geliştirilebilmesi için ihtiyaçlarının araştırmak ve mümkün olduğunca eksikliklerin giderilmesini sağlamak,
- ✓ Yapılacak yatırımlar konusunda yatırımcıya tam bilgi sağlamak,
- ✓ İzin ve ruhsat işlemlerinin takibinde yatırımcıya destek olmak,
- ✓ Yapılmakta olan yatırımların ara takiplerini sağlayarak Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın verdiği yetkiler dahilinde teşvik belgelerinin ekspertiz ve kapatma işlemlerini gerçekleştirmek,
- ✓ Yapılacak olan yatırımlarda teşviklerin Ekonomi Bakanlığı adına uygulamaktır.

27 Ağustos 2014 tarihli Resmî Gazete 'de yayınlanan Kalkınma Ajansları Yönetmeliğinin 11. Maddesinde, Yatırım Destek Ofislerinin görev detaylarında; ulusal ve uluslararası konferans, fuar, seminer, toplantı, iş gezisi benzeri uygulamalar ve düzenlemelere katkı sağlaması, sunum, ilan, web sitesi gibi alternatif yollar ile yatırım alanının tanıtımlarına destek olması, lobi faaliyetleri yürütmesi gibi önemli detaylar yer almaktadır.

Yatırım Destek Ofislerinin 2019 yılı faaliyetleri incelendiğinde bölgelere çekilen yatırımlar kapsamında 1,5 milyar TL yatırım ve 15,079 istihdam olanağı sağladığı görülmüştür. Yatırım Destek Ofislerinin faaliyetlerinin artırılmasıyla beraber yatırım oranlarında diğer yıllara göre daha fazla artış olduğu görülmüştür (Kalkınma Bakanlığı, 2019: 44-46). 2020-2021 yılları arasında yapılan bölgesel yatırımlar incelendiğinde Yatırım Destek Ofislerinin faaliyetlerinin yatırımları artırmaya devam ettiği görülmektedir.

Yatırım Destek Ofislerinin yerli ve yabancı yatırımcılara sağladığı konfor ortamı, yeni yatırımların ilgili bölgelere çekilmesinde en önemli unsurdur. Yatırımların artması, bölgesel kalkınma açısından da kilit noktadır. Yatırımcıların prosedür kısmına takılmadan ve akıllarında soru işareti kalmadan yatırımlarını gerçekleştirmeleri konusunda Yatırım Destek Ofislerinin faaliyetleri önem arz etmektedir. Bu yüzden ofislerde verilen hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi gereklidir.

5. YATIRIM DESTEK OFİSLERİ AÇISINDAN AHİLER KALKINMA AJANSINA BAĞLI İLLERİN ANALİZİ

5.1. İBBS Sistemine Göre Bölgeler: TR71 Bölgesi

Türkiye'de 2002 yılında geleneksel yedi coğrafi bölgeye dayanan sınıflandırmaya ek olarak Türkiye İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) sistemi getirilmiştir. İBBS sisteminde Devlet Planlama Teşkilatı ve Türkiye İstatistik Kurumu'nun üç farklı düzeyde ortak çalışarak Türkiye'yi 12 bölge, 26 alt bölge ve 81 il şeklinde sınıflandırmışlardır. İBBS sistemi istatistiksel bir sınıflandırma sistemidir. Bölgelerin sınıflandırılması yapılırken nüfus, coğrafya, bölge kalkınma planları, temel istatistikî göstergeler, illerin sosyal ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri dikkate alınmıştır. Tablo 2'de İBBS sistemine göre Türkiye'de bölgelerin sınıflandırılması verilmiştir.

Tablo 2: Türkiye'de İBBS Sistemine Göre Bölgeler

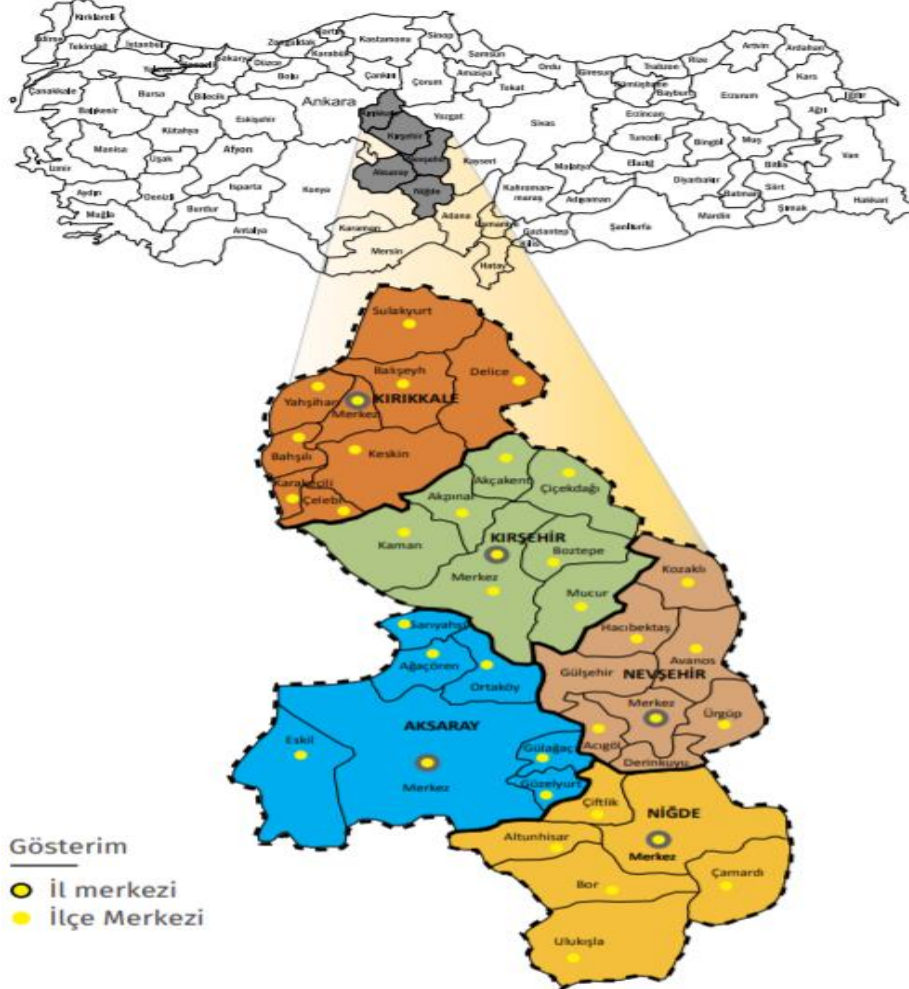
Bölge Kodu	Alt Bölge Kodu	DÜZEY 1	DÜZEY 2	DÜZEY 3	Bölge Kodu	Alt Bölge Kodu	DÜZEY 1	DÜZEY 2	DÜZEY 3
TR1	TR10	İSTANBUL	İSTANBUL	İSTANBUL	TR81	BATI KARADENİZ	BATI KARADENİZ	ZONGULDAK	ZONGULDAK
	TR100				TR811			KARABÜK	KARABÜK
	TR21		TEKİRDAĞ	TEKİRDAĞ	TR812			BARTIN	BARTIN
	TR212				TR813			KASTOMONU	KASTOMONU
	TR213	BATI MARMARA	BALIKESİR	BALIKESİR	TR82			ÇANKIRI	ÇANKIRI
	TR22				TR821			SINOP	SINOP
	TR221				TR822			SAMSUN	SAMSUN
	TR222				TR823			TOKAT	TOKAT
	TR31		İZMİR	İZMİR	TR83			ÇORUM	ÇORUM
	TR310				TR831			AMASYA	AMASYA
	TR32		AYDIN	AYDIN	TR832				
	TR321				TR833				
	TR322				TR834				
	TR323								
	TR33		MANİSA	AFYON	TR90	DOĞU KARADENİZ	DOĞU KARADENİZ	TRABZON	TRABZON
	TR331			KÜTAHYA	TR901			ERZURUM	ERZURUM
	TR332			UŞAK	TR902			ERZİNCAN	ERZİNCAN
	TR334				TR903			BAYBURT	BAYBURT
	TR41		BURSA	BURSA	TR904			AĞRI	AĞRI
	TR411			ESKİŞEHİR	TR905			KARS	KARS
	TR412			BİLEÇİK	TR906			IGDIR	IGDIR
	TR413							ARDAHAN	ARDAHAN
	TR42	DOĞU MARMARA	KOCAELİ	KOCAELİ	TRA1			MALATYA	MALATYA
	TR421				TRA11			ELAZIG	ELAZIG
	TR422				TRA12			BİNGÖL	BİNGÖL
	TR423				TRA13			TUNÇELİ	TUNÇELİ
	TR424				TRA2			VAN	VAN
	TR425				TRA21			MUŞ	MUŞ
	TR51		ANKARA	ANKARA	TRA22			BİTLİS	BİTLİS
	TR510				TRA23			HAKKARİ	HAKKARİ
	TR52	BATI ANADOLU	KONYA	KONYA	TRA24				
	TR521								
	TR522				TRB1			GAZİANTEP	GAZİANTEP
	TR61		ANTALYA	ANTALYA	TRB11			ADİYAMAN	ADİYAMAN
	TR611				TRB12			KİLİS	KİLİS
	TR612				TRB13				
	TR613				TRB14				
	TR62		ADANA	ADANA	TRB2				
	TR621				TRB21				
	TR622				TRB22				
	TR63		HATAY	HATAY	TRB23				
	TR631				TRB24				
	TR632								
	TR633								
	TR71	ORTA ANADOLU	KIRIKKALE	KIRIKKALE	TRC1				
	TR711				TRC11				
	TR712				TRC12				
	TR713				TRC13				
	TR714				TRC2				
	TR715				TRC21				
	TR72		KAYSERİ	KAYSERİ	TRC22				
	TR721				TRC3				
	TR722				TRC31				
	TR723				TRC32				
					TRC33				
					TRC34				

Kaynak: 22/09/2002 tarihli 24884 sayılı Resmî Gazete verilerinden derlenerek tarafımızdan oluşturulmuştur.

TR71 Bölgesi Düzey 2 bölgesi, 31.823 km^2 yüz ölçümüne sahiptir. Nüfus dağılımına göre nüfus ağırlığı en yüksek olan iller; Aksaray ve Niğde olurken, Kırşehir en düşük nüfus ağırlığına sahip ildir. Ayrıca bölge nüfusunun önemli bir kısmı kırsal alanda yaşamaktadır (ahika.gov.tr, 2021).

TR71 Düzey 2 bölgesinde tarım ve yaşam kalitesi incelendiğinde verilere göre Aksaray ili, bölgede tarımsal faaliyetlerde ilk sırada yer almaktadır. Sanayi sektöründe Aksaray ön plana çıkarken, hizmet sektöründe yapılan araştırmalar sonucunda Nevşehir'in özellikle turizm hizmeti açısından iyi bir katma değer oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Ulaşım konusunda Kırıkkale ve Niğde illerinde büyük ilerlemeler vardır. Nitekim TR71 Düzey 2 Bölgesinde demiryolu sadece Kırıkkale ve Niğde il merkezinden geçmektedir (Ahiler, 2015: 32). Ek olarak 2020 yılında hizmete açılan Ankara ve Niğde otoyolu önemli ölçüde TR71 bölgesinden Ankara'ya ulaşım süresini kısaltmasını sağlamıştır. Harita 1'de TR71 Düzey 2 bölgesinde bulunan illerin kapsadığı bölge görselleştirilmiştir.

Harita 1: TR71 Düzey 2 Bölgesinin Konumu

Kaynak: AHİKA, 2016: 15.

Ekonomi, eğitim ve sağlık alanlarında bölge içi gelişmişlik farkını en aza indirmek ve var olan ekonomik potansiyeli etkin bir şekilde değerlendirmek için AHİKA tarafından 10. Kalkınma Planı'na uygun 2014-2023 Bölge Planı oluşturulmuştur. Plana göre TR71 Düzey 2 Bölgesindeki illerde; doğa turizmi, termal ve sağlık turizmi, kültür turizmi ve balon turizminin sürdürülebilirliği artırılarak, bölgesel kalkınmadaki paylarının yükseltilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yayınlanan Termal Turizm Master Planı'na göre jeotermal alanlara sahip olan Aksaray, Kırşehir, Nevşehir ve Niğde illeri, İç Anadolu termal turizmde önemli bir yere sahiptir.

AHİKA, TR71 Düzey 2 bölgesinin güçlendirilmesi için illerdeki zayıflıkları gidermek üzerine faaliyetlerde bulunmaktadır. Bunlar arasında; su kaynaklarının kısıtlılığı, tarımda yüksek maliyet, tarımda ürün deseninin darlığı, yenilikçiliğin, ARGE çalışmalarının ve üniversite-sanayi iş birliğinin zayıf olması, düşük

girişimcilik, turizmde yetersiz sosyal imkânlar, kadınlarda düşük iş gücü katılımı, göç, su kaynaklarının verimsiz kullanımı ve erozyon yer almaktadır (ahika.gov.tr, 2021).

5.2. Ahiler Kalkınma Ajansı Bünyesindeki Yatırım Destek Ofisleri ve Faaliyetleri

Kalkınma Ajansları bölgesel kalkınmanın hızlandırılmasına ek olarak; bölgelerarası gelişme farklarının eşitlenmesi, kaynakların adil dağıtılması, kalkınmada sürdürülebilirliğin sağlanması gibi kritik konularda da uygulamalar ve düzenlemeler yapmaktadır. Bu bağlamda kalkınma ajanslarından biri olan Ahiler Kalkınma Ajansı, Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir ve Niğde illerinin oluşturduğu TR71 Düzey 2 Bölgesi'ni kapsamaktadır. Merkezi Nevşehir'de olan ajansın, kapsadığı diğer illerde de Yatırım Destek Ofisleri bulunmaktadır.

5.2.1. Aksaray Yatırım Destek Ofisi

İç Anadolu Bölgesinde düz bir arazi yapısına sahip olan ve kuzey batısında Tuz Gölünü, güneyinde volkanik Hasan Dağını bulunduran Aksaray ili içerisinde önemli yer altı kaynakları bulunmaktadır. Aksaray'ın sahip olduğu bu jeolojik yapı itibarıyla önemli olabilecek endüstriyel hammadde kaynakları ve yatakları bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi ise feldispat, kaolen, mermer, jips ve tuğla-kiremit olarak sayılmaktadır. Aksaray ilinde bu açıdan maden sektöründe faaliyet gösteren vardır (Özdemir, 2012: 3-4).

İlin diğer bir gelir kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Aksaray'daki toplam arazinin %52,6'sını oluşturan tarım alanı 420.430 hektardır. Geriye kalan %47,4'lük kısım ise çayırlar, meralar, bozuk ormanlar ve tarıma elverişli olmayan ormanlardır. Tarım alanlarında hububat, baklagiller, endüstriyel bitkiler, yumru bitkiler, meyve ve sebzeler yetiştirilmektedir. Toplam 420,430 hektar ekilebilir alanın %56'sında kuru tarım, %29'unda sulu tarım kullanılmaktadır. Aksaray ilinin TR71 Düzey 2 bölgesi içerisinde hem otomotiv hem de imalat sanayi açısından da önemli bir yere sahiptir. Lojistik açıdan da merkezi bir konumda yer almaktadır. Mersin limanına karayolu ile sadece iki saat uzaklıktadır. Özellikle dış pazarlara erişim noktasında Mersin limanına yakınlığı ilde ihracatı da artırmaktadır (Aksaray Yatırım Destek Ofisi, 2017: 4-11).

Aksaray ili Mersin limanına olan yakınlığından dolayı lojistik olarak da önemli bir konuma sahiptir. Lojistik alanındaki bu avantajı ile uluslararası pazar payı bölgedeki diğer illere oranla daha yüksektir. 2018 yılındaki verilere göre Aksaray'ın ihracat oranı ortalama 76.6 milyon dolara ulaşmıştır. Ayrıca ilde E-90 karayolu üzerinde bulunan OSB içinde yer alan işletmelerin işlevselliği, altyapısı ve ulaşılabilirliği bakımından lojistik faaliyetlerin gerçekleşmesinde önemli bir destekçidir (AHİKA, 2021).

Aksaray'da desteklenen yatırımların başında küçük ve orta ölçekli işletmelerin tarımsal alandaki faaliyetlerinin teşviki ve devamlılığının sağlanması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda birincil ürünlerin üretimi açısından; süt ve süt ürünleri üreticileri, et ürünleri üreticileri, meyve ve sebze üreticileri desteklenmektedir. Ayrıca kırsal turizm faaliyetlerinin de sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik teşvikler mevcuttur (Aksaray Yatırım Destek Ofisi, 2014).

2020 AHİKA faaliyet raporuna göre ilde alternatif yatırım alanlarının artırılması için çalışmalar devam etmektedir. Bu kapsamda turizm gelirlerinin artırılması için Güzelyurdu Güzümlü Projesi hayata geçirilmiştir. Ayrıca ilde atıkların değerlendirilebilmesi için ES Projesi kapsamında Atıktan Türetilmiş Yakıt Tesisi kurulmuştur. 2020 yılında Covid-19 Krizine Yanıt ve Dayanıklılık Projesi kapsamında Aksaray ve Nevşehir illerinde çeşitli görüşmeler gerçekleştirilerek özellikle otomotiv sektöründe birçok önlem alınmıştır.

Aksaray Yatırım Destek Ofisi Koordinatörü Resul Olcar ile gerçekleştirdiğimiz görüşme sonucunda Olcar'a göre Covid-19 salgını her ne kadar kısmen yatırımlarda azalmalara neden olsa da yeni dönemde konfeksiyon alanında yapılan yatırımlarda hareketlenmeler olmuştur. Ayrıca Yatırım Destek Ofislerinin özellikle uluslararası platformda daha etkin olması gerektiğine vurgu yapan Olcar, dijital ya da sanal ortamdaki ziyade yerinde birebir seyahatler gerçekleştirilerek yabancı yatırımcılara ulaşmanın bölgeye çekilecek yatırımların hız kazanmasında önemli rol oynayacağından söz etmiştir.

5.2.2. Kırıkkale Yatırım Destek Ofisi

Kırıkkale ilinde özellikle özel sektör yatırımlarının artırılması ve desteklenmesi için yatırımcıların temel gereksinimleri olan yatırım yeri, lojistik, işgücü, hammadde ve enerji konuları ön plana çıkarılmıştır. MKEK fabrikaları ve TÜPRAŞ ilin oluşturduğu katma değer içerisinde önemli bir yer tutmaktadır.

Kırıkkale il merkezi kamu ağırlıklı sanayi şehri özelliği göstermektedir. Kamu kesiminde gelişmeler; imalat, savunma, metal, makine, petrol ve kimya sanayisinde yoğunluk göstermektedir. Özel sektörde ise sanayi alanındaki gelişmelere ek olarak tarım, ağaç, mobilya işleri, tekstil, toprak, gıda ve yem üretimi alanında gelişmeler devam etmektedir (Kırıkkale Yatırım Destek Ofisi, 2017: 16-34).

Kırıkkale Yatırım Destek Ofislerinde özellikle sanayi ve Ar-Ge projelerinin desteklenmesine ağırlık verilmektedir. Bu kapsamda faaliyetler pazar alanı projelerini ve üniversitelerin sanayiler ile iş birliği yapması için destek programlarını içermektedir. Ayrıca KOBİ'lere başlangıç için Ar-Ge destek programları uygulanmaktadır. Uluslararası platformda sanayilerin Ar-Ge projelerini destekleyerek Türkiye'deki firmaların EUREKA, EUROSTARS ve ERA-NET gibi iş birliği ağlarına katılmaları hedeflenmektedir. Yine bu kapsamda girişimcilere işlerini kurmaları için sermaye desteği verilirken, patent alma konusunda da çeşitli destek programları uygulanmaktadır (Kırıkkale Yatırım Destek Ofisi, 2021).

2020 AHİKA faaliyet raporuna göre Kırıkkale Yatırım Destek Ofisi tarafından COSME Programı kapsamında Krizle Mücadelede Ekosistem Ağlarının Güçlendirilmesi Projesi başlatılmıştır. Projenin asıl amacı Covid-19 salgınından kaynaklanan kriz ortamının ve gelecekte olası yanabilecek başka krizlerin yaşam kalitesini düşürmesini engellemektir. Bu kapsamda maddi ve sosyal anlamda krizden etkilenen işletmelere sağlanan mali ve sosyal desteklerin en iyi şekilde programlanabilmesi için konsorsiyum üyesi ülkelerin kuruluşlarıyla planlamalar yapılacaktır.

Kırıkkale Yatırım Destek Ofisi Uzmanlarından Abdullah Özbaş ile gerçekleştirdiğimiz görüşmede Covid-19 döneminde yatırımcılara verilen hizmetlerde önemli bir değişim olmadığı ancak iletişimin dijital platformlara taşınmasıyla birlikte bir takım iletişim güçlükleri yaşandığı ve bu durumun geçmişe nazaran ulaşılan yatırımcı sayısını düşürdüğünü ifade etmiştir. İlde yatırımların özellikle savunma sanayi alanında yoğunlaştığı görülmüştür. Özellikle silah sanayi makine parçaları gibi önemli üretim alanları oluşturulmuştur. Makine-kimya statüsünün değişmesiyle birlikte bu alanda yatırımların artacağı öngörülmektedir. Kalkınma Ajanslarının ve doğal olarak ajanslara bağlı ofislerin net bir görev tanımının olmaması ve yatırımlar konusunda yan faaliyetler gerçekleştirilen kurumlara karşı var olan mevzuatın, Yatırım Destek Ofislerine tam yetki vermemesi ofislerin hizmetlerini sınırlandırmaktadır. Yatırımlar alanında faaliyet gösteren diğer kurumların Yatırım Destek Ofisleri gözetiminde daha etkin çalışabileceğini dile getiren Özbaş, aynı zamanda ofislerin geniş bir faaliyet alanı olduğu için daha fazla nitelikli personel olursa bölgeye çekilecek olan yatırımların o oranda arttırılabileceğini belirtmiştir.

5.2.3. Kırşehir Yatırım Destek Ofisi

Kırşehir, yüksek bir tarımsal potansiyele sahip olmasına rağmen, sosyo-ekonomik açıdan İç Anadolu Bölgesi'nin en az gelişmiş illerinden biridir. Yeterli sulama yapılmaması, modern yöntemlerin gerektiği kadar kullanılmaması bitkisel üretimde verim ve çeşitliliğin önüne geçmekte, yaygın ıslahın olmaması ise hayvancılığın gelişmesini sınırlandırmaktadır (Kırşehir Ekonomik Faaliyetleri, 2021). Öncelikli olarak tarım, hayvancılık ve yenilenebilir enerji sektörlerinde iyileştirme faaliyetleri uygulanmıştır. Gerçekleştirilen faaliyetler doğrultusunda (Kırşehir Yatırım Destek Ofisi, 2017);

- ✓ Kamusallaşmanın sağlanması ve insan kaynaklarının geliştirilmesi,
- ✓ Mevcut üretimin iyileştirilmesi, kalite ve verimliliği sağlayarak üretim sürdürülebilirliğinin sağlanması,
- ✓ Yeraltı jeotermal kaynakların seracılık alanında kullanımının arttırılması,
- ✓ Yenilenebilir enerji yatırımları için yeni alanların bulunması,
- ✓ Projelerde prosedür kısmının daha kısa sürelerde halledilmesi,
- ✓ Özellikle enerji alanında yapılan projelerde nitelikli eleman sayısının arttırılması hedeflenmiştir.

Kırşehir'in ekonomik kalkınmasında doğrudan yatırımların payı yüksektir. Bölgenin öne çıkan yatırım alanlarının tanıtılması ve geliştirilmesi için il yatırım destek ve tanıtım stratejisinin yapılması ve uygulanması esas alınmıştır. Hayvancılık faaliyetlerinin fazla olması ildeki Biyogaz potansiyelinin yüksek olmasını sağlamaktadır. Hayvansal atıkların çevresel zararlarının azaltılması ve enerji üretimi ile son çıktılarının arazide gübre olarak kullanımını teşvik etmek için Kırşehir Biyogaz Projesi 2008 yılı itibarıyla başlatılmıştır (Kırşehir Yatırım Destek Ofisi, 2017: 5-35).

Kırşehir Yatırım Destek Ofisi Uzmanlarından Hilal Akçakaya ile gerçekleştirdiğimiz görüşme sonucunda Kırşehir’de yatırımların hayvancılık alanında daha yaygın olduğu öğrenilmiştir. Şeffaf çalışmaların yürütüldüğü ve atılan her adımın faaliyet raporlarına aktarıldığı belirtilmiştir. 2020 AHİKA faaliyet raporunda da belirtildiği üzere Kırşehir ilinin tanıtımında 2019 yılında UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağına “Müzik” alanında katılınmış ilin tanıtılmasında yeni bir boyut başlatmıştır. Kırşehir ilinde yeni yatırım alanları arasında jeotermal yatırım alanları da hızla artmaktadır. Bu alanda yapılan en güncel projelerden biri Terme Jeotermal Alanı Hat Otomasyonu ve Reenjeksiyon Sistemi GÜdümlü Projesi’dir.

5.2.4. Nevşehir Yatırım Destek Ofisi

Nevşehir’de temel ekonomik faaliyet turizm sektörüdür. Diğer öne çıkan sektörler arasında pomza sektörü, karoser ve ekipmanları imalatı, tarım makinaları imalatı, soğuk hava depoculuğu ve tarım sektörü yer almaktadır. Özellikle turizm açısından incelendiğinde Nevşehir, Kapadokya bölgesinin merkezinde yer almaktadır. Ayrıca Türkiye’nin en fazla turist çeken dördüncü turizm destinasyonudur. Nevşehir’de doğa ve kültür turizmi, termal turizm, balon turizmi, kongre turizmi, atlı turizm ve çömlekçilik gibi birçok turizm çeşidine yönelik olarak geliştirme faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Ancak ilde sanayi sektörü turizm sektörünün gölgesinde kaldığı için fazla gelişme gösterememiştir (Nevşehir Yatırım Destek Ofisi, 2017, 5-22).

Nevşehir ilinde aynı zamanda madencilik ve maden ürünleri üretimi de önemli bir gelir kaynağı oluşturmaktadır. İlde iki farklı yerde OSB mevcuttur. Sanayi bölgeleri 13 farklı sanayi itesini içerisinde barındırmaktadır. Nevşehir ilinin coğrafi güzelliklerinin sunduğu diğer bir avantaj ise kolay oyulabilir kayalardan oluşan yapısı sayesinde bölgede birçok doğal yer altı deposu mevcuttur. Depolar sayesinde bölgede patates ve limon gibi birçok ürünün saklanabiliyor olması yerli/yabancı yatırımcılar için bölgeyi önemli hale getirmektedir (AHİKA, 2021).

Nevşehir ilinde imalat sanayi, otelcilik, balon turizmi, yeni eğitim alanları, sera yatırımları gibi yöre açısında stratejik alanlarda faaliyetlerini yoğunlaştıran Yatırım Destek Ofisi, geniş çaplı hedefler belirlemiştir. Yatırımlar sonucunda istihdam ve üretim seviyelerinin artmasıyla yerel kalkınmanın hızlanması öngörülmüştür. Gerçekleştirilecek olan yatırımlarda genel teşvik uygulaması kapsamında; yatırıma özel alan ayarlamak, faiz desteğinde bulunmak, vergi indirimleri sağlamak, KDV ve gümrük vergisi muafiyeti gibi önemli yüklerin, yatırımcılar açısından hafifletilmesi planlanmıştır (Nevşehir Yatırım Destek Ofisi, 2013).

Nevşehir Yatırım Destek Ofisi Uzmanlarından Barış Boğaç Gürsel ile gerçekleştirdiğimiz görüşme sonucunda güncel sürecin Covid-19 salgınında olumsuz etkilense de hizmetlere ve faaliyetlere devam edildiğini belirtmiştir. Salgın döneminde en çok etkilenen yatırım alanının hizmet sektörü olduğu görülmüştür. Bu duruma karşın Nevşehir Acıgöl OSB kurulmasından ve 2021 yılında değişen teşvik sisteminin de katısıyla sanayi alanında yatırımlar hızla artmaktadır. Özellikle Yatırım Destek Ofislerinin katkılarıyla gerçekleştirilen son yatırımlar arasında gıda ve gıda yan sanayi üretimleri, tarım makinası üretimi, LPG tank üretimi gibi çeşitli üretim alanları oluşturulmuştur. Gürsel, Yatırım Destek Ofislerinin bağlı oldukları ajansın hemen hemen bütün işlevlerine destek olduklarını, bu yüzden görev alanlarının geniş olmasının uzmanlaşmayı zorlaştırdığını belirtmiştir.

Ayrıca 2020 AHİKA faaliyet raporuna göre AHİKA’nın kapsadığı bölge içerisinde turizm gelirlerini arttıracak en önemli projelerden biri Nevşehir Yatırım Destek Ofisi tarafından düzenlenen Kapadokya Yolu Projesidir. Proje kapsamında belirlenen güzergâh Nevşehir ilinden başlamak üzere Niğde’de de bulunan Aladağlar’dan ve Aksaray’ın Ihlara Vadisi’ne kadar ulaşmaktadır. Güzergâh yürüyüş yolları, bisiklet yolları ve otoyol dini ve turistik alanlar dikkate alınarak düzenlenmiştir.

5.2.5. Niğde Yatırım Destek Ofisi

Niğde Yatırım Destek Ofisinin temel faaliyetleri arasında, ildeki yatırım ortamlarının iyileştirilmesi, yatırımcıların prosedür ve izin işlemlerinde kolaylıkların sağlanması, Niğde ilinin tanıtımının artırılması, devlet destekleri hakkında yatırımcılara tam bilgi aktarımı, yatırımların her aşamasında gerekli bilgi akışının sağlanması yer almaktadır. Özellikle Organize Sanayi Bölgesine yönelik yatırımların ve yenilebilir enerji yatırımlarının artırılması hedeflenmektedir. Ayrıca tarım, hayvancılık alanında üretimin devamlılığının sağlanması ve çıktı miktarının artırılması için çeşitli teşvikler verilmektedir. Niğde Yatırım Destek Ofisi, ilde en çok üretimi sağlanan gıdalar için dondurulmuş patates cipsi üretimi, doğal sirke üretimi ve meyve kurutma tesisi gibi önemli yatırım fırsatları sunmaktadır. Yapılacak olan yatırımlara

yönelik vergiler, yatırım alanı tahsisi, sigorta primi indirimleri, faiz destekleri gibi genel konularda ise kolaylıklar sağlanmaktadır (Niğde Yatırım Destek Ofisi, 2020).

Tekstil, Gıda, Otomotiv Yan Sanayi, Süt ve Süt Ürünleri, Kimya, Maden, Deri Sanayi, Mobilya ve Makine Parçaları Sanayi öne çıkan sektörler olmakla birlikte Niğde ilinde farklı alanlarda faaliyet gösteren birçok firma bulunmaktadır. İlde kırsal alanın geçim kaynağı olarak tarım sektörü ön plana çıksa da 1980'li yıllardan itibaren sanayi sektöründe de birçok gelişme yaşanmıştır (Niğde Yatırım Destek Ofisi, 2017: 6-17).

Niğde Yatırım Destek Ofisi Uzmanlarından Serhat Taşdemir ile gerçekleştirdiğimiz görüşme sonucunda Niğde ilinde önemli yatırım alanlarının olduğu bilgisi alınmıştır. Covid-19 salgınından kaynaklı olarak yabancı yatırımcılarla son birkaç senedir eskisi kadar sık çalışılmasa da geçtiğimiz yıllarda özellikle Körfez ülkelerinden önemli yatırımcılar ülkemize kazandırılmıştır. Ayrıca yatırım destek ofislerinin işleyişi ve görevleri hakkında da yapılan bütün çalışmaların faaliyet raporlarına şeffaf bir şekilde aktarıldığını belirten Taşdemir yeni yatırımlar çekebilmek için görev yetki konusunda AHİKA'nın kendilerine sunduğu tüm imkanları kullandıklarını belirtmişlerdir. İl bazında birçok alanda yatırımların teşviki ve yatırımcıları yönlendirilmesi için de Yatırım destek ofislerinin önemli roller üstlendiğinin altı çizilmiştir.

5.3. Yatırım Destek Ofislerinin Güçlü ve Zayıf Yönleri

Kalkınma ajanslarının bel kemiğini oluşturan yatırım destek ofisleri bölgesel kalkınmanın önemli organlarından biridir. Bu kapsamda Yatırım Destek Ofislerinin zayıf olduğu alanlarda güçlendirilmesi kalkınmanın hızlandırılabilmesi için büyük önem arz etmektedir. Aşağıda yatırım destek ofislerinin elde edilen bulgulara göre güçlü ve zayıf yönleri verilmiştir.

Tablo 3: Yatırım Destek Ofislerinin Güçlü ve Zayıf Yönlerinin Analizi

GÜÇLÜ YÖNLERİ	ZAYIF YÖNLERİ
<ul style="list-style-type: none"> • Çalışan personellerin alanında uzman olması, • Genç işgücü için istihdam olanakları sunması, • Hizmetlerin ücretsiz ve istenildiğinde erişilebilir olması, • Yapısı gereği organizasyon çalışmalarına ve iş birliğine açık olması, • Yatırım çekmek konusunda inovatif fikirlere açık olması, • Yatırım bölgelerine ait tüm bilgiye hâkim olmaları, • Hem kamusal hem de yerel aktörlere erişimlerinin ve iletişimlerinin tam olması, • Karşılaşılan problemlere hızlı çözüm sunabilmeleri, • Ulusal ve uluslararası alanda yatırımcılarla iletişim esnekliğine sahip olması, • Bütçe planlamasında adil kaynak dağılımını sağlaması, 	<ul style="list-style-type: none"> • Geçmişinin çok eski olmaması nedeniyle olgunlaşmamış bir organizasyon yapısına sahip olması, • Görev tanımının geniş olması, • Sağladığı faydanın net olarak ölçülememesi, • Bölgesel kalkınmadaki etkisinin net olmaması, • Yaptırım gücünün düşük olması, • Bağımsız bir mali destek havuzunun olmaması, • Görev tanımının dışında bölgeye yatırımcıların çekilebilmesi için farklı yöntemler deneme imkanının kısıtlı olması, • Her ilin Yatırım Destek Ofisinin sahip olduğu web sitelerinde açıklama ve tanıtımların zayıf olması,

Kaynak: Tarafımızdan Oluşturulmuştur.

Yatırım Destek Ofislerinin bölgesel kalkınmada açısından sağladıkları en önemli katkıları istihdam yaratmasıdır. Her ne kadar Yatırım Destek Ofislerinin faaliyete geçmesiyle birlikte yatırım oranlarında bir artış yaşanmış olsa da net olarak bu durumun Yatırım Destek Ofisleri tarafından sağlandığına dair kanıtlar yoktur. Kuruluş yapısı itibarıyla yeniliğe açık ve çözüm odaklı olması sayesinde tasarlanan projelerin uygulanmasını kolaylaştırmaktadır. Görev tanımları geniş olsa da Yatırım Destek Ofislerinin, yerel ve yabancı yatırımcıların, özellikle prosedür kısmında yaşadıkları uzun ve karmaşık süreci kolaylaştırarak yatırımları teşvik ettiği söylenebilir.

6. SONUÇ

Ekonomilerin küreselleşmesiyle birlikte kaynak dağılımındaki adaletsiz dağılım zamanla bölgelerarasında farklılıklara neden olmuştur. Bu durum ülkelerin ekonomik kalkınmasında önemli yavaşlamalar hatta küçülmelerle sonuçlanmıştır. Ülkelerin bu durumla mücadele için yeni yöntem arayışlarına girmesi bölgesel boyutta politikaların ve uygulamaların doğuşuna neden olmuştur. Bölgelerde uygulanacak planların koordineli bir şekilde yöneltilmesi için Kalkınma Ajansları kurulmaya başlamıştır. Kalkınma Ajanslarının bölgelerde kalkınmayı hızlandırmasındaki başarısı arttıkça önemli kalkınma organları içine dahil edilmiştir.

Türkiye'de Kalkınma Ajansı kurulması için ilk çalışmalar 1990'lı yıllarda başlamıştır. İlk pilot uygulama İzmir ve Çukurova bölgelerinde başarıyla tamamlanıp etkili bir süreç gözlemlendikten sonra diğer bölgelerde de Kalkınma Ajansları kurulmuştur. Bu doğrultuda 26 farklı bölge belirlenmiş ve her bölgeye

ait bir Kalkınma Ajansı yapılmıştır. Ajansların en temel görevleri bölgede bulunan potansiyelin en verimli şekilde yönlendirilmesi ve diğer bölgeler ile sosyal-ekonomik yönden gelişmişlik farklarının kapatılmasıdır.

Kalkınma Ajanslarının en önemli alt birimi buldukları bölgedeki illerde olan Yatırım Destek Ofisleridir. Ofisler sayesinde bir merkezden bölgedeki tüm iller koordineli bir şekilde hareket etmektedir. Yatırım Destek Ofisleri bağlı olduğu Kalkınma Ajansının verdiği yetki alanı içerisinde; yerli ve yabancı yatırımcıları çekmek, yatırımcılara izlenebilecek yollar hakkında bilgi vermek, prosedür kısmında işleri hafifletmek, yatırımcılara yatırım alanı ile ilgili tam bilgi aktarımı yapmak gibi önemli görevleri üstlenmektedir.

Sonuç olarak yatırım destek ofislerinin yerel kalkınmaya olan önemli artıları açıkça görülmektedir. Ancak küreselleşen dünyada dijital ortamların önemi her geçen gün artmaktadır. Teknolojik anlamda yatırım destek ofislerinin zayıf bir alt yapıya sahip olması işlevselliğinin önünde en büyük engellerden biridir. Bu anlamda gerekli iyileştirmelerin yapılması son derecede önemlidir. Diğer bir önemli nokta ise kalkınma ajanslarına ait direk fon bulunmamasıdır. Yatırımcılara yapılacak olan mali desteklerin tamamı Kalkınma Ajansları bünyesinden temin edildiği için hem olanaklar sınırlanmakta hem de zaman açısından kayıplar yaşanmaktadır. AHİKA'ya bağlı yatırım destek ofislerinin nitelikleri artırılarak daha etkin olmaları sağlansa yerel kalkınmanın hızlanmasında olan etkileri arttırılacaktır. Ayrıca Yatırım Destek Ofislerinin illerde yapılmış olan yeni yatırımların hızla gelişebilmesi için var olan kurumlar arasında koordinasyonun ve iletişimin arttırılabilmesi adına organizasyonlar düzenlemesi önemli bir konudur.

KAYNAKÇA

- Ahiler Kalkınma Ajansı. (2011). 2011 Yılı Mali Destek Programları Başarılı Projeler Kataloğu.
- Ahiler Kalkınma Ajansı. (2014). 2014 Yılı Faaliyet Raporu.
- Ahiler Kalkınma Ajansı. (2015). 2015 Yılı Faaliyet Raporu.
- Ahiler. (2015). Sektörel Değerlendirmeler: Tarım, Orman ve Hayvancılık.
- Ahiler Kalkınma Ajansı. (2019). 2019 Yılı Faaliyet Raporu.
- Ahiler Kalkınma Ajansı, (2020). 2021 Yılı Sanayi Altyapısının Güçlendirilmesi Mali Destek Programı, Referans No: TR71/20/SAG.
- AHİKA (2016). TR71 Düzey 2 Bölgesi Bölge Planı 2014-2023 Hedefleri.
- Aydın, Hacı Bayram (2019). Fırat Kalkınma Ajansının Malatya Bölgesindeki İşletmelere 2013-2015 Yılları Arasında Verdiği Finansal Destekler, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Çakmak K. H. (2003). Kalkınma İktisadi Literatüründe Gelişme Kavramının Evrimi, H.Ü İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 21, Sayı 2, 49-68
- Çetin M. (2007). Yerel Ekonomik Kalkınma Yaklaşımı ve Uluslararası Organizasyonlar, Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi, Cilt,14, Sayı,1,153-170
- Çetin, M., Kara, M. (2008). Bir Kalkınma Aracı Olarak Organize Sanayi Bölgeleri: Isparta Süleyman Demirel Organize Sanayi Bölgesi Üzerine Bir Araştırma, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı:3, 49-68.
- Gülmez M. Ve Yalman İ. N. (2010). Yatırım Teşviklerinin Bölgesel Kalkınmaya Etkileri, Sivas İli Örneği, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt, 24, Sayı, 2.
- Hazman G. G. (2011). Türkiye'de Yerel Düzeyde Kalkınma Hedefi ve Belediyeler, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Kırıkkale Yatırım Destek Ofisi (2017). Kırıkkale 2017-2023 Yılı Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi.
- Kırşehir Yatırım Destek Ofisi (2017). Kırşehir 2017 Yılı Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi.
- Kutlar, İ. (2010). Türkiye'de Bilgi Teknolojileri ve Üretimine Yeni Bir Yaklaşım: Kalkınma Ajansları, Türkiye IX. Tarım Ekonomisi Kongresi.
- Nevşehir Yatırım Destek Ofisi (2017). Nevşehir 2017 Yılı Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi.

Niğde Yatırım Destek Ofisi (2017). Niğde 2017 Yılı Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi.

Özdemir, R. (2012). Maden Sektörü/Aksaray, T.C. Ahiler Kalkınma Ajansı Aksaray Yatırım Destek Ofisi.

Öztürk, S. (2016). Kalkınma Ajanslarının Bölgesel Kalkınmadaki Rolü: Ahiler Kalkınma Ajansı Örneği, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.

Yılmaz V. ve Efşan Ç. N. (2019). Yerel Kalkınma Aktörlerinin Yerel Kalkınma Yaklaşımı Perspektifinde İncelenmesi, R&S- Research Studies Anatolia Journal, Vol: 2, Issue: 7, 342-359.

Zengin Y. (2017). Girişimcilik ve Teknoparklar, Girişimcilik; Temel Kavramlar, Girişimcilik Türleri, Girişimcilikte Güncel Konular, Cinius Yayınları, 411-444.

Web Kaynakları

AHİKA (2021). <https://www.ahika.gov.tr/bolgede-yatirim> . Erişim Tarihi: 18.07.2021.

Aksaray Yatırım Destek Ofisi (2014). TKDK Destekler, <https://docplayer.biz.tr/1613604-Tkdk-destekleri-aksaray-yatirim-destek-ofisi.html> , Erişim Tarihi: 01.06.2021.

Aksaray Yatırım Destek Ofisi (2017). Aksaray 2017 Yılı Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi, ahika_2017_aksaray-2017-2023-yatirim-destek-ve-tanitim-stratejisi.pdf. Erişim Tarihi: 21.06.2021.

ahika.gov.tr. Bir Bakışta TR71 Bölgesi. Erişim Tarihi: 15.06.2021.

Kalkınma Bakanlığı (2019). Kalkınma Ajansları 2019 Yılı Genel Faaliyet Raporu. https://www.sanayi.gov.tr/assets/pdf/plan-program/KalkinmaAjanslari2019YiliGenelFaaliyet_Raporu.pdf, Erişim Tarihi: 31.05.2021.

Kırıkkale Yatırım Destek Ofisi (2021). TÜBİTAK Destekleri. <https://docplayer.biz.tr/2777903-Kirikkale-yatirim-destek-ofisi.html>, Erişim Tarihi: 03.06.2021.

Kırıkkale Yatırım Destek Ofisi (2017). Kırıkkale 2017-2023 Yılı Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi. ahika_2017_kirikkale-2017-2023-yatirim-destek-ve-tanitim-stratejisi.pdf. Erişim Tarihi: 20.06.2021.

Kırşehir Yatırım Destek Ofisi (2017). Kırşehir 2017 Yılı Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi. <https://www.investinkirsehir.com/dokumanflipbook/kirsehir-yatirim-destek-ve-tanitim-stratejisi-2017/126>, Erişim Tarihi: 05.06.2021.

Kırşehir Yatırım Destek Ofisi (2017). Kırşehir 2017-2023 Yılı Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi. Ahika_2017_Kirsehir-2017-2023-Yatirim-Destek-Ve-Tanitim-Stratejisi.Pdf. Erişim Tarihi: 21.06.2021.

Kırşehir Ekonomik Faaliyetleri. eokulegitim.com. Erişim Tarihi: 21.06.2021.

Nevşehir Yatırım Destek Ofisi (2013). 2013 Yeni Teşvik Sistemi. <https://www.investinnevsehir.com/dokumanflipbook/2013-yeni-tesvik-sistemi/100>. Erişim Tarihi: 10.06.2021.

Nevşehir Yatırım Destek Ofisi (2017). Nevşehir 2017-2023 Yılı Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi. ahika_2017_nevsehir-2017-2023-yatirim-destek-ve-tanitim-stratejisi.pdf. Erişim Tarihi: 21.06.2021.

Niğde Yatırım Destek Ofisi (2020). Niğde İli Yatırım Ortamı. <https://www.investinnigde.com/dokumanflipbook/nigde-yatirim-ortami/213> . Erişim Tarihi: 13.06.2021.

Niğde Yatırım Destek Ofisi (2017). Niğde 2017 Yılı Yatırım Destek ve Tanıtım Stratejisi. ahika_2017_nigde-2017-2023-yatirim-destek-ve-tanitim-stratejisi.pdf. Erişim Tarihi: 21.06.2021.

Organize Sanayi Bölgeleri. <http://www.yoikk.gov.tr> , Erişim Tarihi,15.12.2021

Resmî Gazete (2014). Kalkınma Ajansları Yatırım Destek Ofisleri Yönetmeliği. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/08/20140827-1.htm>, Erişim Tarihi: 25.05.2021.

